

Megjelenik minden hónap 10-ikén, legalább is 3¹/₂ nagy nyolczadret ivnyi tartalommal; időnként szövegközi ábrákkal illusztrálva.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KÖZLÖNY.

HAVI FOLYÓIRAT

KÖZÉRDEKŰ ISMERETEK TERJESZTÉSÉRE.

E folyóiratot a társulat tagjai az évdíj fejében kapják; nem tagok részére a Pótfüzetekkel együtt előfizetési ára 6 forint.

XXVII. KÖTET.

1895. MÁRCZIUS

307. FÜZET.

Emlékünnep.

Társulatunk állattani szakosztálya még 1894. évi november hónapban határozta el, hogy az 1893. év tavaszán Új-Guineában meghalt, nagy-enyedi származású Fenichel Sámuel életét nyilvános ülésen fogja méltatni, a mely ülés tárgysorozatának betöltésére a Magyar Ornithológiai Központ vállalkozott. Ez utóbbi a Nemzeti Múzeum beleegyezésével kiállította ez alkalommal Fenichel madártani gyűjtésének jelentősebb részét, mutatványul még néhány fióknyi pillangót és bogarat is.

E nyilvános ülés f. évi februárius 9-ikén folyt le a M. Tud. Akadémia heti üléstermében, nagyszámú és igen díszes közönség jelenlétében, melynek soraiban ott voltak Fenichel szülei, testvérei és rokonai; jelen volt Csató János Alsó-Fehérmegye alispánja, társulatunknak régi soron tiszteleti tagja is, ki Fenichel-t a természetvizsgálás gyakorlati részébe bevezette s kinek ez ülésen nyilvánított nemes, hazafias elhatározása, a melyről alább fog értesülni e leírás kegyes olvasója, a különben is szép, lefolyásában föl-emelő emlékünnepre még külön is a nemzet tudományos művelődésére nagyjelentőségű fényt árasztott.

Az ülést az állattani szakosztály alelnöke, Dr. Entz Géza nyitotta meg s Herman Ottó következő emlékbeszédet mondotta el:

I. Fenichel Sámuel emléke.

Tisztelt szakosztály! Mélyen tisztelt vendégeink!

Nekem ebben az órában az a szomorú, mindazonáltal mégis magasztos feladat jutott, hogy szavaimmal itt, a magyar tudományosság ékes csarnokában emléket állítsak egy ifjú életnek, a mely az emberiség legszentebb ügyéért, a tudományért, de egyszersmind édes hazája közművelődéséért is veszett el; emléket állítsak Fenichel Sámuel-nek, ki ifjan, a férfikor kezdetén Új-Guineában halt meg, tőlünk messze földön porladozik; de a ki az ő szolgálataiért,

a melyeket a tudománynak tett, az ő önfeláldozásáért minden bizonynyal jogot tarthat arra, hogy mi itt emléket állítsunk neki.

T. hallgatóság! Mielőtt hogy Fenichel Sámuel élete folyását vázolnám, legyen megengedve, hogy én azt a feláldozott életet magát itt az Önök kegyes színe előtt viszonyítsam a tudománnyal és a tudomány legmagasabb feladatával.

Tagadhatatlan tény, minden emberi tudás legelső, legfőbb problémája az ember maga; ő, mint a legfelsőbb, legtökéletesebb szervezet. De az, a mit mi keresünk, az nem csupán szervi, hanem egyszersmind szellemi is; mindkettő együttvéve pedig a legfőbb tudományos feladat: az élet kérdése maga.

Attól az első mozgástól, mely a protoplazmából álló amoebán látható, egészen fel azokig a magasztos emberi lényekig és szellemekig, a kik az emberiségnek nagy és főnséges szolgálatokat tettek, a kik a művelődés ormán ragyognak s örökké ragyogni fognak, mert vezércsillagok az emberi értelem fejlődésének pályáján: e két végső pont között az életnyilvánulásoknak, az életnyilvánulások fokozódásának oly sorozatával találkozunk, a mely, a midőn bámulatra és csodálatra ragadnak bennünket, egyszersmind kötelességünké teszi önmagunk iránt, de emberi méltóságunk érdekében is, hogy benne az élet problémáját érezzük, lényegét megközelíteni legalább iparkodjunk.

Sokan, kik az úgynevezett palaearktikus életkörnek vagyunk lakói, megszoktuk, hogy a körülöttünk nyilatkozó élet bizonyos jelenségeit már figyelembe se vegyük; tudjuk, hogy a természet az ő jelenségeivel nagy vonásokban mindenki számára hogyan nyilatkozik ebben a körben a mi szemünk előtt, s az ebből eredő közfelfogás, megszokás csak ritkán törekszik mélyebbre.

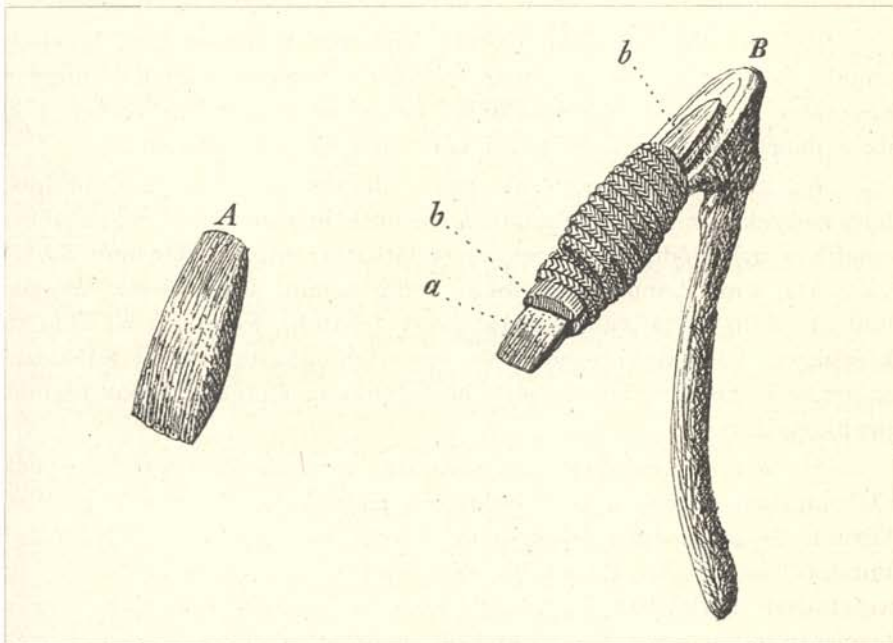
De a tudomány maga nemcsak a palaearktikus kört ismeri, hanem kutatásaival megállapította a köröknek egész sorozatait, s egyszersmind kimutatta azokat az alakokat, bennök fokozatokat is, a melyek azokat a köröket jellemzik; így az e körökhöz kötött állatalakokat is. Ha azt mondom, az állatalakokat, akkor azoknak legfelsőbb, csillogó pontját az ember maga alkotja, és nincs bámulatosabb dolog, mint megtudni itt a mi előrehaladott társadalmunkban, hogy az ember maga, ki itt olyan, más övekben milyen.

Ember- és állatalak elütő különbsége teszi vonzókká azokat az ismeretlen tájakat. A legfelsőbb problema megoldására való buzgó törekvés, a legnemesebb ösztön az, a mely nagy szenvedéllyé válik azoknál, kik a tudomány magasztos feladatáról teljesen meg vannak győződve, a kikben épen ezért megvan az akaraterő és megvan egyszersmind az áldozatkézség is arra, hogy megláthassák, kutat-hassák azokat az ismeretlen tájakat, a melyeken alak, fejlődés, élet-

nyilvánulás oly nagyon eltérő azoktól, a melyeket itt ismerünk és megszoktunk.

Szemben csak a madárvilágnak azon szerény alakjaival, melyeket a mi égövünk állít szemünk elé, be fogja önöknek mutatni Dr. Madarász Gyula barátom azokat a csodálatos teremtményeket, a melyek messze az ausztráliai életkörben találhatók.

De nemcsak a tulajdonképeni állatalakok körében csodálatos és bámulatos ez a különbség, hanem a különbség ember és ember között is kimondhatatlanul szembeszökő és épen azért véghetetlen tanúságot rejt magában.

A kőfejsze a neolith korból ; *B* kőfejsze az ausztráliai szigetekről, a mint jelenleg használják.

Hogy én egyetlen fogással bemutassam azt az óriási különbséget, mely ma is ember és ember közt van, s kimutassam, hogy a legmagasabb fokról a legalsóbbra szállva, az a legalsóbb fok mire tanít minket, mennyire világít be a mi mostani időnkéből, civilizációnkból a multakba, melyeket évek szerint ki sem tudnak fejezni, ezt semmi sem magyarázza szembetűnőbb módon, mint a következő ellentét: a magyar archaeologus, a drégelyi vár táján kutatva, ott, hol történelmi korban hős Szondy élete folyt le, megtalálja a történetelőtti kor neolith kőfejszójét (*A*), melynek éle arra tanít minket, hogy az valamikor, mikor itt még a neolith kor uralkodott, annak

a primitív embernek szerszámja volt, mellyel ő talán ásott, talán faragott. De ez a foglalat és nyél nélkül való fejsze önmagában nem felel arra a kérdésre: miféle népek lehettek azok, mik lehettek életviszonyaik és az a fejsze, mint kőfejsze, hogyan volt foglalva, hogy az az ember a maga, a fejsze használatához kötött műveit vele elkészíthette? Tehát itt Magyarországon van ennek a foglalat nélkül való fejszének a lelethelye; a foglalatot, az alkalmazást pedig megadja az a táj, hol most Fenichel Sámuel porladozik.

Ime itt van a kőfejsze (*B*), úgy a mint azt az ausztráliai életkőr szigetein használja az az ember, ki ma is a művelődés ugyanazon fokán él, a melyen nálunk a praehistorikus időkben küzködött.

És ime! az ausztráliai életkőr emberének kezén dívó kőfejsze, annak foglalatja mondja meg nekünk: hogyan foglalta, hogyan használta ugyanezt a szerszámját az a praehistorikus ember, a ki itt a magyar földön a drégelyi vár táján és egyebütt élt!

Ez, t. hallgatóság, csak egy villanás azok felé a tanuságok felé, melyek, a midőn értelmünket élesbítik, egyszersmind magasabbra emelik a művelődés emberét, mert láthatja, milyen alacsony fokból vált azzá, a mi. A művelődés fokát pedig semmi sem jellemzi tündöklőbben, mint az a tulajdonság, hogy fel tudja fogni azt az áldozatkészséget, ha valaki egyéni és egyetlen igaz tulajdonát feláldozza az emberi ismeret bővítéseért, ha feláldozza életét, a tudás legfőbb problémájáért.

Ha a teremtmények más sorozatát vesszük, és végig megyünk alakzataikon, mérve a különbségeket, melyek fennállanak a mi életkörünk és amaz égővek alakzatai között, hol Fenichel Sámuel kutatott, ekkor az alaposabb szemlélet arra tanít minket, hogy az ausztráliai életkőrben leginkább azok a jelenségek kapják meg a természettudós szemét és oktatják magasabb felfogásra, a melyek mintegy arról tanuskodnak, hogy az az egész világrész úgyszólván kimaradt a többi világ nagy átalakulásaiból. Abban az ausztráliai életkőrben akadnak azok a csodás, a többi életkörtől merőben elütő állatalakok, a melyeknek a palaeontologiai rétegekbe való temetését a földgömb nagy forrongása mintegy elfelejtette; mintha tudatosan élő tanuságul hagyta volna meg őket a historikus korok embere számára, hogy ő általuk értse meg az elhanyaglott korszakok jelenségeit. Ott él a *barramunda* (*Ceratodus Forsteri* Krefft), az a csodálatos hal, a melynek legközelebbi rokonai már a triasz- és jurakor rétegeiben fordulnak elő. Ott van az a csodálatos emlősállat, az *Ornithorhynchus*, melynek réczére emlékeztető a csőre, úszóhárttyás a lába, teljesen elütő az alkata; ezért hosszú időn keresztül

foglalkoztatta a természettudományt még abban a tekintetben is, vajjon hogyan szaporodik, madarak vagy emlősök módjára-e?

Ugyanabban az övben van a sisakos kazuár hazája; ott van a Stringops, a bagoly-papagáj, mely egészen elüt a többi papagájtól, mert titokzatos életet folytat éjszakákon át. A hol pedig F e n i c h e l S á m u e l különösen járt, küzdött és elveszett, ott van a paradicsom-madarak hazája, melyekről a középkor tudákossága a »látatlan madár« meséjét költötte.

És ugyanott maga az ember még csak a kőkorszak kellő közepében él! Ez is mintegy útbaigazításul maradt nekünk, a kik a kőkorszaknak csupán kőmaradványait szedjük a palaearktikus körterületein.

Azok a tudósok és kutatók ezek miatt mentek el oda; mint látjuk feláldozzák életüket is. Mert valóban az élet nagy kérdését csak úgy közelíthetjük meg, ha minden fokozatát, minden változatát úgy a mint az jelentkezik, a maga alakja, a maga tulajdonságai, a maga életnyilvánulásai és viszonyai szerint tanulmányozzuk, a jelenségek sorozatait rokonság és eltérés alapján összehasonlítjuk és azután osztályozzuk.

És ha ez igaz, a mint hogy ennek igaznak is kell lennie, ebben ki van fejezve a következő:

Az nem elég és nem lehetett elégséges sohasem, hogy egy nemzet úgy fogja fel feladatát, hogy ő és csupán ő jár a civilizáció élén; hogy ő nélkülözhet minden segítséget. Az igazság az, hogy az élet nagy problémájának megközelítése csupán és egyedül munkafelosztással érhető el.

Az igazi civilizációnak épen az a főnséges vonása és az a főnséges tulajdonsága, hogy az igazi kulturnépek megosztják egymás közt a munkát; így kutatják át azokat a régiókat, a melyek a kulturállamoktól messze fekszenek, hol épen azért a tudáshoz csak nagy küzdelmek, nagy akaraterő, sokszor épen csak élete árán juthat el az ember. Ez az emberiség javára szolgáló feladat és kötelesség teljesítése.

Mi tőrés tagadás, mi magyarok még nem vagyunk ott, hogy e nagy és nemes munkafelosztásból teljes mértékben vehessük ki részünket s bebizonyítsuk — tettel bizonyítsuk — kulturnép mivoltunkat. Még nem erősödtünk odáig, hogy fölszerelhetnénk nagy expedíciókat, mint teszik nyugot hatalmas népei; hogy mi is oldjuk meg részünket ebben a főnséges és szép munkában!

És minthogy még nem vagyunk ott, annál inkább meg kell becsülnünk azt, ki minden támogatás nélkül, egyenesen az ő lelke ösztönét követve azokra a tájakra indult, azokat elérte, ott olyan életet

folytatott, melyet nekünk meg kell bámulnunk és meg kell becsülnünk; kinek igaz, a legdrágább áron, de mégis köszönjük azt, hogy midőn őt dicsőíthetjük, egyszersmind azt is tudjuk, miért? Mert ime az egyetemes tudomány és a magyar kultúra birtokában van az a kincs, a miért ő életét feláldozta.

Nekem most ezek után az a feladatom, hogy Fenichel Sámuel életrajzát adjam elő. Nem arról van szó, hogy itt részletezzem az ő életének folyását, annak egyes mozzanatait; ma az alkalom tőlem nem ezt, hanem azt követeli, hogy én ennek az életnek jelentőségét fejtssem ki; mert ennek az életnek jelentősége nagy tanúságokat rejt magában: irányító fénye lesz az a magyar kutatók jövő nemzedékeinek.

Fenichel Sámuel 25 éves korában már bevégezte életét; 1868-ban Nagy-Enyeden született, 1893-ban Uj-Guinea földjébe dőlt örök álmra. Honnan vette eredetét, hogyan kezdte pályáját? Egy nagy-enyedi szegény család köréből kelt ki. Akadt nevelője, igazi magyar oktató — fáj a lelkem és fáj a szívem, hogy ma nem üdvözölhetem itt a mi körünkben — a nagy-enyedi ref. kollegium kiváló tanára, Herepei Károly, ki az ő fényes tehetségével, a nemzet ifjúsága iránt táplált igaz szeretetével szikrát gyújtott a szegény, de fogékony fiú lelkében; és ez a szikra volt az, mely később lángra lobbant és kifejtette a fölserdült ifjában azt az akaratot, azt a rajongó lelkesedést, a mely nélkül sohasem oldotta volna meg feladatát.

Ezen a tanáron, családjá szeretetén kívül még egy hajlék is nyílt meg előtte, a hol azután az a szikra lángra lobbant. Az is egy csendes hely, mely nem szeret fényeskedni, kérkedni, noha tele van mindazzal, a minek igazi a ragyogása. E hajlékban ragyog a természet iránt való igaz szeretet, a haza és közmívelődés iránti igaz szolgálatkészség. A tudásvágy, az az igazi, itt mindenkor biztos és meleg fészket talált. Ez Csató János, Alsó-Fehérmegye alispánjának a háza.

Az a fiatal fiú bámulatos tulajdonságával, melyet majd beszédem legvégén fogok jellemezni, aránylag kevés szakszerű tudományos képesséssel; de tekintetének élességével, eszének luciditásával e hajlékban, tudományos kincseinek oktató szemléletében találta meg az irányt.

Gyenge testalkata nem akadályozta semmiben; elment Bukarestbe, beállott a muzeumba s ásatásokat folytatott a Dobrudsában, Európa egyik legveszedelmesebb vidékén, hol a mocsárláz mindennapi. És bámulatosan rövid idő alatt már itt Budapesten is, mint az archaológia komoly, lelkes munkását ismerték Fenichel Sámuel-t. Ott már a bronzkornak rendkívül nevezetes leleteit tárta fel; és mindez a legnagyobb szerénységgel, minden kérkedés nélkül történt.

A sors itt hozta össze egy német férfúval, Grubauer-rel, ki mintha igaz nagyratörő vágyat érzett volna, hogy a tudomány javára és gyarapítása érdekében lássa Uj-Guinea tájait, hol a paradicsommadár repül és a természet annyi csodája ejti bámulatba a kutató embert. Grubauer ajánlatot tett Fenichel-nek, hogy saját költségén elviszi a mesze tájakra; — viszonzásul Fenichel munkáját kötötte ki. Fenichel Sámuel megragadta az alkalmat, s mint az ily természetű emberek rendszeren teszik, teljes bizalommal viseltetett az ajánlkozó társ iránt; elment Grubauer-rel. Minek fárasszam én a tisztelt hallgatóságot napok felsorolásával? Nem ezekben, hanem a vállalkozás egész természetében, a tudományos eredményben és a legvégső áldozatban rejlik a lényeg! Azok a levelek, melyeket Fenichel-től birunk, folyton fokozódó lelkesedésről és a legnehezebb körülmények közt bámulatos kitartásról tesznek tanuságot. Ezek jellemzik a lelkes embert és hazafit. 1891 szeptember 30-ikán elindultak és december 24-ikén Uj-Guineában voltak, még pedig Uj-Guinea német területén. Hogy ott azután mi történt a két ember közt, azt nekünk megtudnunk nem sikerült; csak egyet tudunk biztosan, hogy Grubauer, ki Fenichel Sámuel-t erre az útra elhívta, ki minden költség viselésére vállalkozott, hűséget fogadott: társát ott hűtlenül cserben hagyta, még pedig minden eszköz nélkül!

De Fenichel Sámuel, mielőtt elindult volna, itt járt közöttünk a nemzeti muzeumban, és itt vett irányt azokra nézve, a miket neki Uj-Guineában végeznie kelle. Ez volt szerencséje; mert a midőn megszorult, ez a mi intézetünk volt az, melyhez fordult, és melyet arra kért fel, hogy segítse, mert ő hazájának akar dolgozni, ő kitart; sőt örül annak a függetlenségnek, hogy társát, ki akadályozta, elvesztve immár teljes odaadással szentelheti magát feladatának.

Mélyen t. hallgatóság! Mit jelentett ez a segítség? Uj-Guineából a magyar nemzeti muzeumtól segítséget kérni, az igen szerencsés viszonyok közt négy, sőt néha még több hónapi időt jelent! Ezt az időt egy merőben idegen földrészen kihúzni, merőben idegen körülmények közt kitartani, míg a segítség megjön: ez jellemzi Fenichel Sámuel-t legjobban, mert ő kitartott. Hogyan? A mit az ott járt Geissler testvérek egyikétől biztosan megtudtunk, ez az, hogy ez az ember nem törődve semmivel sem, nekiment a Finisterre hegységnek, annak oly részébe, a melyet európai kutató ember lába azelőtt sohasem érintett; tökéletesen lerongyolódott; az ottani erdőnek előtte részben ismeretlen gyümölcseivel, növényeivel táplálkozott; de kitartott és gyűjtött folyton-folyvást!

Rajta is bebizonyosodott, hogy nem azok az óriási expedíciók, a melyekben száz meg száz teherhordó és egyéb vesz részt, vezetnek

mindenkor biztosan célhoz, hanem célhoz vezet a viszonyoknak felismerése és a viszonyokhoz képest megválasztott szerény eszközökkel is lehet nagy eredményt elérni. Sőt sokszor csupán csak szerény, semmi feltűnést sem keltő eszközökkel és eljárással érhető el a cél, mert ezek nem nyugtalanítják azokat a vad törzseket, nem hívják ki sem félelmöket, sem harci kedvöket s az annak nyomán járó irgalmatlan kegyetlenséget.

Biztosan tudjuk, hogy Fenichel öt-hat benszülött fiúval elment a Finisterre tövébe, Bongu-ba, ott házikót épített magának és ösztön-szerűen alkalmazta, a nélkül, hogy ismerte volna Uj-Guinea híres kutatójának, Dr. Finsch-nek nézetét, ki azt mondja művében, hogy ilyen primitív népekkel szemben a legbotorabb, legveszedelmesebb eljárás az, ha erőszakot alkalmazunk velök szemben, a legokosabb eljárás ellenben az, ha megnyerjük barátságukat. Fenichel megnyerte ezek barátságát, megtanulta nyelvöket, alkalmazkodott szokásaikhoz s ez tette lehetővé, hogy ő oda bejusson az ő képzelhető legcsekélyebb eszközeivel, ott kitarson, bevárja hazája szerény segítségét, s összehozzon oly ethnografiai gyűjteményt, a mely tízezer darabot foglal magában oly helyekről, melyeket előtte európai ember lába nem érintett. Háromezer és néhány száz darab itt van a magyar kultúra birtokában; a magyar kormány intézkedése megszerezte; a mi hiányzik, azt kutatjuk, keressük; megszerzése nem rajtunk múlik. Mit soroljam fel még, hogy a pillangók, egyáltalában a bogárság ezrei, a csigák tíz és tizezrei, miket ez az ember egyedül gyűjtött össze, mit jelentenek a tudomány számára? Valóságos kincsei azok a tudománynak, mert oly tájak életéről és alakzatairól tesznek tanúságot, a mely tájakat most még csak rendkívüli emberek, önfeláldozó tudósok első lábnymoi érintettek; ezek is csak futólagosan.

De Fenichel Sámuel páratlan szorgalmának gyümölcse nagy részben itt van; itt hazája birtokában; az édes hazaéban, a melyért ő úgy rajongott, a melyért ő úgy küzdött s a melyért ott, azokon az idegen messze tájakon, feláldozta ifjú életét!

Nincs az az ékesszólás, nincs az az irodalmi fényes emlék, mely Fenichel Sámuel-t jobban tudná méltatni és fényesebben tudná jellemezni, mint az ő kitartásának, szorgalmának gyümölcse és végső áldozata.

Mélyen t. hallgatóság, legyen szabad, hogy e szerény méltatás után iparkodjak kifejezést adni azoknak a subjectiv érzelmeknek is, a melyek lelkemben támadnak s a melyekre nézve teljesen meg vagyok győződve, hogy önök mindnyájan osztoznak bennök.

Itt ül előttem Fenichel Sámuel-nek édesanyja, édesatyja, itt ülnek testvérei és rokonai. (Eljenzés.) Ők akkor vesztették el a fiút, test-

vért és rokont, a mikor ő férfikorának még csak kezdetén állott. Ez nagyon fájó veszteség, pótolhatatlan és visszahozhatatlan; de merítsenek erőt, vigasztalást abból, hogy az az élet, melyért önök szeretettel annyit és úgy áldoztak, mely az önök szerény családi körének ragyogó fénye és világossága volt, nem vészett el hiába, nem vészett el nyom nélkül. Mert annak a rövid életnek maradandó alkotásai vannak és ha van valami, a mi az önök fájdalmát enyhítheti, ám enyhítse az a tudat, hogy az az ifjú élet, mely egyszersmind az önök élete is volt, nem tűnt el a semmiségben, mert nem folyt le haszontalanul, hanem a legnemesebb rugóktól ösztönöztenve, fölkereste azokat a tájakat, melyeknek egy részét megnyitotta az emberiségnek s hazájának legbecsesebb kincse: a tudomány javára. Nekünk igazán szent kötelességünk, hogy őt méltassuk. És ismerjük el, hogy az ő halála nemes halál volt, és hogy ő ezen a téren sokkal magaszosabb értelemben hős, mint az, ki életét a durva erőszak szolgálatában, sokszor minden nemesebb cél nélkül áldozza fel!

És most fordulnom kell egy távollevő felé is, ki azt a szép lelket első útján kalauzolta és megmutatta neki az irányt. Ez Fenichel Sámuel oktatója, az agg Herepei Károly, ki ma ott a távolban velünk érez. Az agg oktató hozzám a következő levelet intézte:

»Mélyen tisztelt képviselő úr!

Uj-Guineában elhalt nagyreményű tanítványom, Fenichel Sámuel emlékkünnepélyére vonatkozó nagybecsű felhívását tisztelettel vettem; de ezen tiszteletreméltó, hálás megemlékezésnek ünnepején, fájdalom, a jelen körülmények között nem jelenhetek meg. Azonban a nagy veszteség fölött meg-megújuló, mély fájdalommal híven őrzöm emlékezetét annak, kinek őt érzéke a hatodik érzékbe, a *világos látás* érzékébe összpontosult.

E hatodik érzéke fejtette ki oly korán és oly nagyra megfigyelő, összehasonlító, megkülönböztető, ítélő és következtető tehetőségét. E hatodik érzéke vezette Uj-Guineába is, hogy az állatemberben megfigyelje a gondolkodó embert s műveiben fel-felcsillámló eszméit.

Igen! mindenben és mindenütt az eszmét kereste, úgy a parányban, mint a világegyetemben.

Én nem tudom, hogy mélyreható szelleme volt-e nagyobb, vagy akarateréje; de azt tudom, hogy magasra törő szelleme párosulva akadályt nem ismerő akarateréjével, hozták meg gyászos végzetét.

És már e gyászos vég fölötti emlékkünnép nemcsak szép és fényes bizonyítéka annak, hogy a magyar nemzeti tudományos karhívásának s öntudatának magaslatán áll, hanem a jövő biztos

zálogául szolgál arra nézve is, hogy a magyar nemzet hálásan vési a történelem lapjaira mindazoknak nevét és emlékezetét, kik a nemzet közművelődésének érdekében életökkel is áldozni elég bátrak voltak.

Nagy-Enyed, 1895 február 3.

HEREPEI KÁROLY.«

Így beszél Herepei, így beszél az igazi magyar oktató.

Mélyen t. hallgatóság! Nekem ezentúl még egy kötelességem van: fordulok a jelenlevőhöz, ki nem más, mint Csató János Alsó-Fehérmegyének jelenlevő régi alispánja. Már mondtam, hogy az ő házában lobbant lángra Fenichel Sámuelben a szikra: a természet kiapadhatatlan szeretete és ott vette az irányt mindabban, a mi sikerre vezetett. Én üdvözlöm ezen az ünnepen Alsó-Fehérmegye alispánját Csató Jánost. És igaza van Herepei Károlynak reánézve is, a midőn mondja, hogy a nemzet a haladás ösvényére jutott, mert immár a művelődés terén szerzett érdemet igazán meg tudja becsülni.

A nemzet jövője valóban attól függ, hogy azok a férfiak, kik ma a kulturáért működnek, kik ma küzdenek, nyomot róva, elősegítsék szeretettel azokat is, a kik majd utánunk következnek.

Ugy legyen!

Ezután Dr. Madarász Gyula bemutatta s felvilágosító magyarázattal kísérte Fenichel gyűjtéséből a legnevezetesebb madarakat.

II. Fenichel madarai.

Tisztelt szakosztály, mélyen tisztelt vendégek!

Herman Ottó tagtársunknak boldogult Fenichel Sámuelről tartott emlékbeszéde kapcsán bemutatom és röviden megismertetem Fenichel új-guineai madárgyűjteményének egyes nevezetesebb alakjait. Fenichel Uj-Guineában tizennégy hónapot töltött s szorgalmával olyan becses és értékes gyűjteményt hozott össze, a mellyel nevét a tudományban, valamint nemzeti kulturánk terén is megörökíté.

A Fenichel részéről célba vett expedíció történetét röviden vázolom. Fenichel Romániában bizonyos Grubauer nevű müncheni fiatal emberrel ismerkedett meg, ki rábirta őt, hogy Uj-Guineába tervezett expedíciójában elkísérje. Fenichel kapva kapott az alkalmon és engedve ezen ajánlatnak, a bukaresti múzeumnál elfoglalt állásáról is lemondott, Grubauerhez csatlakozott és az expedíció előkészítése végett azonnal Németországba sietett.

Az expedíció felszerelése a legrövidebb idő alatt megtörténvén, Fenichel 1891 ik év szeptember hó 30-ikán Hamburgban hajóra szállt, Grubauer pedig ugyanazon év október 15-ikén Genuában csatlakozott hozzá.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.